

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työturvallisuuslain
9 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työturvallisuuslakia. Ehdotuksen mukaan työntekijän iän ohella työntekijän ikääntyminen tulisi ottaa huomioon työsuojelutoimista päätettäessä. Samoin ehdotetaan, että työnantajan laatiman työsuojelun toimintaohjelman

tulisi kattaa myös työkykyä ylläpitävä toiminta työpaikan työterveyshuollon toimitasuunnitelmassa sovitulla tavalla.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1998 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Työturvallisuuslain (299/1958) 9 §:n 1 momentissa mainitaan muun muassa ikä selaisena tekijänä, joka työnantajan on otettava huomioon työntekijöiden suojelemiseksi joutumasta työssä alttiiksi tapaturmille tai saamasta työn johdosta haittaa terveydelleen. Työntekijän ikääntymistä, joka merkitsee iän karttumista ja joka on prosessi, ei säännöksessä erikseen mainita. Ikääntyminen tulisi kuitenkin iän ohella ottaa huomioon työsuojelutoimista päätettäessä. Tämän vuoksi ehdotetaan 9 §:n 1 momentin säännöstä muutettavaksi siten, että ikääntyminen siinä mainitaan.

Työterveyshuoltolain (743/1978) 2 §:ssä säädetään työpaikan työterveyshuollon osallistumisesta työkykyä ylläpitävään toimintaan. Työnantajan velvollisuudeksi säädetystä sekä yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän työterveyshuollosta annetun valtioneuvoston päätöksen (950/1994) 7 §:n mukaan hyvään työterveyshuoltokäytäntöön kuuluu toiminnan suunnitelmallisuus sekä toiminnan laadun ja tuloksellisuuden seuranta ja arviointi. Työkykyä ylläpitävä toiminta tulee ottaa huomioon työterveyshuollon toimitasuunnitelmassa, jossa esitetään toiminnan tavoitteet, periaatteet ja sisältö.

Keskeiset työmarkkinajärjestöt sopivat vuonna 1989 työkykyä ylläpitävän toimin-

nan sisällyttämisestä työsuojelusopimukseen ja hyväksyivät suosituksen työkykyä ylläpitävästä toiminnasta työpaikalla.

Työsuojelun valvonnasta annetussa asetuksessa (954/1973) säädetään työsuojelupäällikön ja työsuojeluvaltuutetun tehtävistä. Työsuojelupäällikkö on työnantaja itse tai työnantajan nimittämä, yhteistoiminnasta työsuojeluasioissa vastaava henkilö. Työsuojeluvaltuutettu on työntekijöiden valitsema henkilö, joka edustaa työntekijöitä työsuojelua koskevassa yhteistoiminnassa sekä suhteessa viranomaisiin. Asetuksen 17 §:n mukaan työsuojelupäällikkö ja 23 §:n mukaan työsuojeluvaltuutettu osallistuvat työkykyä ylläpitävään toimintaan työpaikalla. Asetuksen 29 §:n mukaan työsuojelutoimikunnassa tai muussa sitä korvaavassa yhteistoimintamenettelyssä on käsiteltävä muun muassa työpaikan työsuojelun toimintaohjelmaa samoin kuin työterveyshuollon toimeenpanoa.

Työturvallisuuslain 9 §:n 3 momentissa säädetään työsuojelun toimintaohjelmasta. Säännöksen mukaan jokaisella työnantajalla on oltava turvallisuuden ja terveellisyyseden edistämiseksi tarpeellista toimintaa varten ohjelma, joka kattaa työpaikan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset. Toimintaohjelmasta johdettavat turvallisuus- ja terveellisyysavoitteet on otettava huomioon työpaikan kehittämistoiminnassa ja suunnittelussa ja niitä

on käsiteltävä työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa. Yhteistoiminnasta yrityksissä annetussa laissa (725/1978) säädetään työsuojelun toimintaohjelman käsitteestä yhteistoimintamenettelyssä.

Voimassa olevassa työturvallisuuslaissa ei mainita käsitettä työkykyä ylläpitävä toiminta.

Työkykyä ylläpitävä toiminta on tarkoitukseenmukaista kytkeä osaksi työsuojelun toimintaohjelmaa. Toimintaohjelman lähtökohdista ovat työpaikan omat tarpeet ja niistä johdettavat kehittämistavoitteet. Toimintaohjelman sisältöön vaikuttavat tällöin muun muassa yrityksen tai muun työpaikan koko, toimiala sekä henkilöstörakenne. Näin ollen työturvallisuuslain 9 §:n 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan työsuojelun toimintaohjelman on katettava myös työkykyä ylläpitävä toiminta. Yhteistyö työterveyshuollon kanssa on tarpeen työkykyä ylläpitävän toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Siksi ehdotella säännöksellä viitataankin työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan.

Työkykyä ylläpitävää toimintaa ei ole yksiselitteisesti määritelty.

Verraten vakiintuneen käytännön mukaisesti työkykyä ylläpitävällä toiminnalla tarkoitetaan kolmesta osasta koostuvaa kokonaisuutta. Yhden osan muodostavat seikat, joilla työturvallisuuden ja työterveyden kannalta vaikutetaan työyhteisön toimivuuteen, työn ja työajan järjestelyihin ja esimiestyöhön. Toisena osana ovat työn haitallisen henkisen ja fyysisen kuormittavuuden keventäminen sekä työympäristön parantaminen, muun muassa ergonomiaan, työhygieniaan ja työturvallisuuteen liittyvät seikat. Kolmas osa muodostuu työntekijän omasta toiminnasta, esimerkiksi ammattitaidon kehittämisestä, kuntotesteistä, liikunnasta sekä terveellisistä ja virikkeellisistä elämäntavoista. Osa näistä voi kuulua työturvallisuuslain soveltamisalan ja ehdotuksessa tarkoitettun työkykyä ylläpitävän toiminnan piiriin työnantajan johdolla ja valvonnassa toteutettavalla osallaan.

Työnantajan velvollisuudeksi säädetystä sekä yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän työterveyshuollosta annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen (1348/1994) mukaan työterveyshuollon alalla työkykyä ylläpitävällä toiminnalla tarkoitetaan kaikkea toimintaa, jolla työnantaja ja työntekijät sekä työpaikan yhteistoimintaorganisaatiot yhteis-

työssä pyrkivät edistämään ja tukemaan jokaisen työelämässä mukana olevan työ- ja toimintakykyä työuran kaikissa vaiheissa.

Työkykyä ylläpitävästä toiminnasta 29 päivänä marraskuuta 1989 päivätyn työmarkkinajärjestöjen suositusmuistion mukaan työkykyä ylläpitävä toiminta on, että henkilö on sijoittunut sellaiseen työhön, josta terveydenvaarat on pyritty poistamaan ja jossa mahdollinen sairaus, vika tai vamma ei pahene eikä haittaa työn suorittamista. Samalla kiinnitetään huomiota työpaikoilla mahdollisesti esiintyviin terveysvaaroihin ja niiden poistamiseen. Edelleen muistion mukaan työpaikoilla tulisi kiinnittää jatkuvasti huomiota työolojen parantamiseen, palveluksessa olevien henkilöiden työssä selviytymiseen ja mahdollisiin sairauksien aiheuttamiin rajoituksiin. Samalla tulisi ryhtyä toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi ja työkykyä ylläpitävän toiminnan tukemiseksi.

Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on, että edellä esitettyä työkykyä ylläpitävän toiminnan yleistä sisältöä lähtökohdista pitäen sen toteutus määräytyy kullakin työpaikalla työturvallisuuslakiin perustuvien työpaikkakohtaisten tarpeiden mukaisesti.

2. Esityksen vaikutukset

Työhön osallistuminen laskee Suomessa muihin maihin verrattuna poikkeuksellisen jyrkästi 55 ikävuoden jälkeen. Tilannetta voidaan parantaa, kun ikääntymisen vaikutukset otetaan asianmukaisesti huomioon työsuojelutoimista päätettäessä.

Työkykyä ylläpitävä toiminta on jo verraten laajasti toteutettu sopimusteitse ja työterveyshuoltolain nojalla. Työturvallisuuslakiin otettavalla säännöksellä parannetaan eri toimintojen yhteensovitusta. Samalla asian valvonta selkeytyy, kun työsuojeluviranomaisen valvottavaksi tulee, että työkykyä ylläpitävä toiminta sisältyy työsuojelun toimintaohjelmaan työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa sovitulla tavalla.

Työkykyä ylläpitävää toimintaa ja ikääntyvien työkykyä ja työllisyyttä parantavien toimien vaikutukset ovat arvionvaraisia. Ikääntyvien työllistämisedellytysten parantamista selvittäneen komitean mietinnön (komiteanmietintö 1996:14) mukaan monipuolinen panostus henkilöstön työkyvyn säilyttämiseen on osoittautunut taloudellisesti hyvin kannattavaksi. Komitea viittaa myös ar-

vioon, jonka mukaan nykyisin eläköitymisiän kohottaminen olisi todennäköisesti tehokkainta pitkän aikavälin työllisyys- ja kasvu-politiikkaa.

3. Asian valmistelu

Esitys perustuu ikääntyvien työllistymisedellytysten parantamista selvittäneen komitean mietintöön. Esityksestä on neuvoteltu Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton, Palvelutyönantajien, Kunnallisen työmarkkinalaitoksen, Valtion työmarkkinalaitoksen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:n, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:n ja AKAVAn kanssa.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Työturvallisuuslain 9 §:n 3 momentin säännös työsuojelun toimintaohjelmasta perustuu toimenpiteistä työnteekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä annettuun neuvoston direktiiviin

89/391/ETY. Sen 6 artiklan 2 kohta sisältää ne periaatteet, joiden mukaisesti työnantajan on ryhdyttävä toimenpiteisiin työnteekijöidensä turvallisuuden ja terveyden suojelemiseksi, ja työsuojelun toimintaohjelma sisältyy niihin. Direktiivin 7 artikla käsittelee suojelun ja ennalta ehkäisevän toiminnan järjestämistä. Euroopan komissio on 8 päivänä tammikuuta 1997 päiväämällään kirjeellä pyytänyt Suomen viranomaisilta virallista vastausta eräisiin kysymyksiin, jotka liittyvät muun muassa näiden artiklojen komission mielestä ehkä puutteelliseen täytöönpanoon ja muutenkin koskettavat työturvallisuuslain 9 §:ää.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työturvallisuuslain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1958 annetun työturvallisuuslain (299/1958) 9 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 momentti laissa 27/1987 ja 3 momentti laissa 144/1993, seuraavasti:

9 §

Työnantajan on tarkoin otettava huomioon kaikki, mikä työn laatuun, työolosuhteisiin, työntekijän ikään ja ikääntymiseen, sukupuoleen, ammattitaitoon sekä hänen muihin edellytyksiinsä katsoen kohtuudella on tarpeellista työntekijän suojelemiseksi joutumasta työssä alttiiksi tapaturmille tai saamasta työn johdosta haittaa terveydelleen. Tässä tarkoituksessa työympäristöä on jatkuvasti tarkkailtava sekä ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin tapaturmien, terveyshaittojen sekä vaaratilanteiden selvittämiseksi ja torjumiseksi.

Työnantajalla on oltava turvallisuuden ja terveellisuuden edistämiseksi tarpeellista toimintaa varten ohjelma, joka kattaa työpaikan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset sekä työkykyä ylläpitävän toiminnan siten kuin siitä työpaikan työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa on työpaikalla sovittu. Toimintaohjelmasta johdettavat turvallisuus- ja terveellisyystavoitteet on otettava huomioon työpaikan kehittämistoiminnassa ja suunnittelussa ja niitä on käsiteltävä työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1998.

Helsingissä 30 päivänä huhtikuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Terttu Huttu-Juntunen*

Laki

työturvallisuuslain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1958 annetun työturvallisuuslain (299/1958) 9 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 momentti laissa 27/1987 ja 3 momentti laissa 144/1993, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

Työnantajan on tarkoin otettava huomioon kaikki mikä, työn laatuun, työolosuhteisiin, työntekijän ikään, sukupuoleen, ammattitaitoon ja hänen muihin edellytyksiinsä katsoen kohtuudella on tarpeellista työntekijän suojelemiseksi joutumasta työssä alttiiksi tapaturmille tai saamasta työn johdosta haittaa terveydelleen. Tässä tarkoituksessa työympäristöä on jatkuvasti tarkkailtava sekä ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin tapaturmien, terveyshaittojen sekä vaaratilanteiden selvittämiseksi ja torjumiseksi.

Työnantajalla on oltava turvallisuuden ja terveellisuuden edistämiseksi tarpeellista toimintaa varten ohjelma, joka kattaa työpaikan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset. Toimintaohjelmasta johdettavat turvallisuus- ja terveellisyystavoitteet on otettava huomioon työpaikan kehittämistoiminnassa ja suunnittelussa ja niitä on käsiteltävä työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa.

Työnantajan on tarkoin otettava huomioon kaikki, mikä työn laatuun, työolosuhteisiin, työntekijän ikään *ja ikääntymiseen*, sukupuoleen, ammattitaitoon sekä hänen muihin edellytyksiinsä katsoen kohtuudella on tarpeellista työntekijän suojelemiseksi joutumasta työssä alttiiksi tapaturmille tai saamasta työn johdosta haittaa terveydelleen. Tässä tarkoituksessa työympäristöä on jatkuvasti tarkkailtava sekä ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin tapaturmien, terveyshaittojen sekä vaaratilanteiden selvittämiseksi ja torjumiseksi.

Työnantajalla on oltava turvallisuuden ja terveellisuuden edistämiseksi tarpeellista toimintaa varten ohjelma, joka kattaa työpaikan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset *sekä työkykyä ylläpitävän toiminnan, siten kuin siitä työpaikan työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa on työpaikalla sovittu*. Toimintaohjelmasta johdettavat turvallisuus- ja terveellisyystavoitteet on otettava huomioon työpaikan kehittämistoiminnassa ja suunnittelussa ja niitä on käsiteltävä työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998.

